

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 24 maja 2021 r.

Pozycja 89

POSTANOWIENIE

z dnia 11 lutego 2021 r.

Sygn. akt Ts 43/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Leon Kieres,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej W.R. w sprawie zgodności:

- 1) art. 117² § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 155, ze zm.) z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 52 § 2 ustawy wymienionej w punkcie 1 w zakresie, w jakim „uzależnia wydanie postanowienia w przedmiocie rozstrzygnięcia kwestii wyłączenia sędziego od złożenia przez niego wyjaśnienia”, z art. 178 ust. 1 Konstytucji;
- 3) art. 398²² § 2 i 5 ustawy wymienionej w punkcie 1 w zakresie, w jakim „podaje kontrolę orzeczeń referendarza sądowi, w którym wydano zaskarżone orzeczenie”, z art. 45 ust. 1 i art. 176 ust. 1 Konstytucji;
- 4) art. 107 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 785, ze zm.) w zakresie „pozbawiającym możliwości złożenia zażalenia na odrzucenie wniosku”, z art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3, art. 77 ust. 2 i art. 78 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 5 marca 2020 r. (data nadania) W.R. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Złożona przez pełnomocnika skarżącego skarga konstytucyjna w tytule zaznacza, iż są to „praktycznie cztery skargi”. Stan faktyczny sprawy dotyczy więc różnych postępowań:

a) Z powództwa byłej żony skarżącego przed Sądem Okręgowym w L. (dalej: Sąd Okręgowy) toczyło się postępowanie o opróżnienie i wydanie na jej rzecz lokalu. Wyrokiem z 24 stycznia 2018 r. (sygn. akt [...]; dalej: wyrok) Sąd ten nakazał skarżącemu w punkcie pierwszym opróżnienie i wydanie lokalu mieszkalnego wskazanego w pozwie, w punkcie drugim ustalono, że skarżący ma prawo do lokalu socjalnego, a w punkcie trzecim wstrzymano wykonanie punktu pierwszego do czasu złożenia skarżącemu przez Gminę L. oferty za-

warcia umowy najmu lokalu socjalnego. Ostatnie dwa punkty wyroku dotyczyły zaś kosztów procesu.

Skarżący wniósł 14 marca 2018 r. apelację co do punktu III i IV powołanego wyżej wyroku. Jednak w związku z tym, iż nie uiszczył opłaty od apelacji, został wezwany do tego zarządzeniem Sądu Okręgowego z 18 września 2018 r. W odpowiedzi na wniosek skarżącego, referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym postanowieniem z 21 listopada 2018 r. zwolnił go od kosztów sądowych w części, tj. od opłaty od apelacji ponad kwotę 500 zł. Jednocześnie oddalił wniosek w pozostałym zakresie. Złożona na powyższe orzeczenie skarga została uwzględniona przez Sąd Okręgowy, który postanowieniem z 9 stycznia 2019 r. w całości zwolnił skarżącego od opłaty od apelacji.

Od daty wydania wyroku z 24 stycznia 2018 r. skarżący kilkakrotnie składał wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, które nie były uwzględniane przez sąd.

W jednym z kolejnych pism procesowych, wniesionym 17 grudnia 2018 r., skarżący ponownie wystąpił o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Wniosek ten został odrzucony postanowieniem referendarza sądowego Sądu Okręgowego z 17 stycznia 2019 r. (sygn. akt jw.) na podstawie art. 117² § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (obecnie: Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zm.; dalej: k.p.c.). Skarżący wskazał to postanowienie jako jedno z czterech ostatecznych rozstrzygnięć w jego sprawie.

b) Na powołane wyżej postanowienie skarżący wniósł skargę, która została odrzucona postanowieniem Sądu Okręgowego z 21 lutego 2019 r. (sygn. akt jw.). Również od tego orzeczenia skarżący wniósł zażalenie, wnioskując jednocześnie o wyłączenie od orzekania w sprawie sędzi Z.H., wydającej powyższe postanowienie. Postanowieniem z 3 kwietnia 2019 r. Sąd Okręgowy oddalił powyższy wniosek. Orzeczenie to zostało wskazane przez skarżącego jako kolejne z czterech ostatecznych rozstrzygnięć. Skarżący wniósł od niego zażalenie, które zostało oddalone postanowieniem Sądu Apelacyjnego w L. z 9 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]).

c) Równolegle w sprawie o sygn. [...] toczyło się inne postępowanie wpadkowe. Postanowieniem z 19 grudnia 2017 r. (sygn. akt art.) Sąd Okręgowy oddalił wniosek skarżącego o wyłączenie z orzekania w tej sprawie sędziego referenta. Zażalenie od powyższego orzeczenia – w związku z niewiszczeniem opłaty – zostało odrzucone postanowieniem Sądu Okręgowego z 14 lutego 2019 r. Skarżący również na to orzeczenie złożył zażalenie. Zarządzeniem z 19 marca 2019 r. został on wezwany do usunięcia jego braków formalnych przez doręczenie brakującego odpisu oraz do uiszczenia opłaty.

W odpowiedzi skarżący wniósł o zwolnienie go od kosztów postępowania w całości oraz o ustanowienie adwokata z urzędu. Referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym postanowieniem z 24 kwietnia 2019 r. (sygn. akt art.) w punkcie pierwszym oddalił wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych oraz w punkcie drugim – na podstawie art. 117² § 2 k.p.c. – odrzucił wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Postanowienie to zostało wskazane przez skarżącego jako kolejne ostateczne rozstrzygnięcie w jego sprawie. Skarżący od przedmiotowego postanowienia wniósł skargę.

Postanowieniem z 23 maja 2019 r. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że: zwolnił skarżącego od kosztów sądowych obejmujących opłaty w postępowaniach zażaleniowych; utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie w punkcie pierwszym w pozostałej części; odrzucił skargę na punkt drugi postanowienia.

d) Zarządzeniem z 8 maja 2019 r. skarżący został wezwany do uzupełnienia braków formalnych wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Uzupełniając powyższe braki skarżący wniósł jednocześnie o zwolnienie od kosztów sądowych w całości. Postanowieniem z 13 czerwca 2019 r. referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym, na podstawie art. 107 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 785, ze zm.; dalej: u.k.s.c.), odrzucił wniosek. Orzeczenie to zostało wskazane przez

skarżącego jako kolejne ostateczne rozstrzygnięcie w jego sprawie. Skarga od powyższego orzeczenia została odrzucona postanowieniem Sądu Okręgowego z 20 sierpnia 2019 r.

Postanowieniem z 9 grudnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w L. (sygn. akt [...]) oddalił zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego z 14 lutego 2019 r. (sygn. akt [...]).

W toku powyższego postępowania zapadły również inne rozstrzygnięcia, które jednak ze względu na sformułowany w sprawie przedmiot zaskarżenia nie mają wpływu na niniejsze postępowanie.

2. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 7 maja 2020 r., (doręczonym 12 maja 2020 r.) skarżący został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi przez:

- 1) sformułowanie *petitum* skargi;
- 2) doręczenie czterech poświadczonych za zgodność z oryginałem odpisów postanowienia referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w L. (dalej: Sąd Rejonowy) z 24 września 2019 r., zmienionego następnie postanowieniem Sądu Rejonowego z 30 października 2019 r. (sygn. akt [...]);
- 3) doręczenie czterech poświadczonych za zgodność z oryginałem odpisów postanowienia z 3 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]) z pełnym uzasadnieniem orzeczenia;
- 4) doręczenie jednego kompletu dokumentów złożonych jako załączniki do skargi konstytucyjnej, w formie odpisów poświadczonych za zgodność z oryginałem (nie dotyczy postanowienia wskazanego w punkcie 3 oraz wydruku z systemu śledzenia przesyłek przedstawionego przy załączniku nr 1 do skargi);
- 5) udokumentowanie dat doręczenia skarżącemu każdego z orzeczeń, wskazanych w skardze jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji;
- 6) udokumentowanie dat wystąpienia przez skarżącego do Sądu Rejonowego L. z każdym z wniosków o ustanowienie pełnomocnika do sporządzenia skarg konstytucyjnych w sprawie zbadania zaskarżonych przepisów, w związku z wydaniem orzeczeń, o których mowa w punkcie 5;
- 7) poinformowanie, czy skarżący złożył zażalenie na postanowienie z 3 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]), a jeśli tak – doręczenie czterech poświadczonych za zgodność z oryginałem odpisów orzeczenia zapadłego w wyniku rozpoznania zażalenia, a także wskazanie daty doręczenia skarżącemu tego orzeczenia;
- 8) wskazanie, które konstytucyjne wolności lub prawa skarżącego, wynikające z przywołanych we wniesionej skardze przepisów Konstytucji, zostały naruszone przez zaskarżone przepisy oraz dokładne określenie sposobu ich naruszenia;
- 9) uzasadnienie zarzutów niekonstytucyjności kwestionowanych przepisów z powołaniem argumentów na ich poparcie.

W piśmie procesowym z 8 kwietnia 2020 r. (data nadania) skarżący wyjaśnił, że usunięcie braków formalnych skargi konstytucyjnej wskazanych w pkt 1, 3, 5-9 zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 7 maja 2020 r. (dalej: zarządzenie TK) nie było możliwe z powodów obiektywnych. Wynikały one z tego, że Sąd Okręgowy – w związku z pandemią – na podstawie art. 173 k.p.c. – „praktycznie zawiesił postępowanie z mocy prawa” w sprawie o sygn. akt [...]. W związku z zamknięciem czytelnicy akt w sądzie nie było możliwe, jak twierdzi skarżący, wykonanie zarządzenia TK we wskazanym wyżej zakresie. Mając na uwadze powyższe wniósł on o „uchylenie wydanego zarządzenia, przynajmniej częściowo w zakresie punktu 2) i punktu 4)” i zobowiązanie go do ponownego wykonania zarządzenia w zakresie punktu 1, 3, 5-9, w terminie, w którym będzie to możliwe. Do przedmiotowego pisma skarżący załączył ponadto cztery poświadczone za zgodność z oryginałem odpisy postanowienia referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym z 24 września 2019 r., zmienionego następnie postanowieniem Sądu Rejonowego z 30 października 2019 r. (sygn. akt [...]) oraz

jeden komplet dokumentów złożonych jako załączniki do skargi konstytucyjnej, w formie odpisów poświadczonych za zgodność z oryginałem.

3. Trybunał 25 sierpnia 2020 r. – na podstawie art. 69 ust. 1 w związku z art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) – zwrócił się do Sądu Rejonowego o udostępnienie akt sprawy o sygn. akt [...] oraz do Sądu Okręgowego o udostępnienie akt sprawy o sygn. akt [...].

Akta powyższych spraw wpłynęły do Trybunału odpowiednio 9 i 10 września 2020 r.

4. W związku z wątpliwościami odnośnie umocowania pełnomocnika skarżącego, które pojawiły się po analizie powyższych akt, zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 1 grudnia 2020 r. (doręczonym 17 grudnia 2020 r.) skarżący został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi przez:

1) doręczenie poświadczonych za zgodność z oryginałem odpisów dokumentów potwierdzających umocowanie pełnomocnika skarżącego do zakwestionowania w skardze konstytucyjnej art. 117² § 2, art. 52 § 2, art. 398²² § 2 i § 5 k.p.c.

2) udokumentowanie dat doręczenia pełnomocnikowi skarżącego wszystkich rozstrzygnięć Okręgowej Rady Adwokackiej w L. o wyznaczeniu go pełnomocnikiem z urzędu w celu wniesienia skargi na przepisy wskazane w punkcie 1.

W odpowiedzi na powyższe wezwanie do Trybunału wpłynęły łącznie cztery pisma. Trzy z nich (z 21, 23 i 28 grudnia 2020 r.) zostały wniesione osobiście przez skarżącego. Z uwagi na niespełnienie obowiązku, o którym mowa w art. 44 ust. 1 u.o.t.p.TK, na podstawie art. 130 § 5 k.p.c. w związku z art. 36 u.o.t.p.TK, zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego zostały one jednak zwrócone skarżącemu.

Wyłącznie jedno pismo (z 24 grudnia 2020 r.) zostało wniesione prawidłowo przez pełnomocnika skarżącego. W piśmie tym pełnomocnik wyjaśnił, że w postanowieniach o ustanowienie pełnomocnika z urzędu „(...) nie ma niestety, ani podstawy prawnej, ani, co ważniejsze podstawy faktycznej, do jakiego wniosku wnioskodawcy dotyczy postanowienie, z jakiej daty jest to wniosek, w jakich aktach się znajduje, jakie przepisy należy zakwestionować?”. Podniósł przy tym, że „[są] nieraz akta wielotomowe, są nieraz różne sygnatury, różnych spraw wielotomowych, a z komparacji orzeczenia wynika tylko... (i aż), że sąd ustanawia dla wnioskodawcy X adwokata z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej”.

Niezależnie od tego wskazał, że sądy odmawiają mu dostępu do akt podnosząc, że nie ma on pełnomocnictwa, „a pełnomocnictwo ogólne wynika tylko z ogólnie sformułowanego postanowienia w sprawie o sygnaturze z repertorium Co. Wgląd do mającej kilka kartek sprawy Co nic praktycznie nie daje”.

W dalszej części pisma wskazał, że skarżący składał trzy wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej. Pierwszy (11 lutego 2019 r.) dotyczył art. 117² § 2 k.p.c., drugi (23 kwietnia 2019 r.) – art. 48 i art. 49 k.p.c., trzeci (13 maja 2019 r.) – art. 398²² § 1 k.p.c. Podkreślił, że zostało to udokumentowane w skardze konstytucyjnej. Wskazał przy tym, że informacje o zarządzeniu sędziego TK przekazał skarżącemu, który poinformował go „że jeśli są wątpliwości w zakresie mojego umocowania w zakresie zakwestionowania wspomnianych przepisów, to on potwierdzi je pismem, dodatkowo mnie upoważniającym, skierowanym do Trybunału Konstytucyjnego”.

5. Skarżący zarzucił niekonstytucyjność łącznie czterem przepisom, tj. art. 117² § 2, art. 52 § 2, art. 398²² § 2 i 5 k.p.c. oraz art. 107 ust. 2 u.k.s.c.

Odnosząc się do pierwszego z nich skarżący wskazał, że jest on niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji „ponieważ prowadzi do nierównego traktowania stron postępowania sądo-

wego w sytuacji, gdy jeden z małżonków (bądź byłych małżonków) jest zastępowany przez profesjonalnego (zawodowego) pełnomocnika”.

Uzasadniając drugi zarzut skarżący, odwołując się do zasady *nemo iudex in causa sua*, podniósł, że decyzja w przedmiocie wyłączenia sędziego zależy tylko „od oświadczenia sędziego, który w oczywisty sposób jest zainteresowany, aby go nie odsuwać”. Przepis ten – jego zdaniem – narusza art. 178 ust. 1 Konstytucji.

Wykazując zasadność trzeciego zarzutu, skarżący wskazał, że art. 398²² § 2 i 5 k.p.c. w zakresie, w jakim „poddaje kontrolę orzeczeń referendarza sądowego, sądowi w którym wydano zaskarżone orzeczenie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji bowiem pozbawia strony prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd oraz jest niezgodny z art. 176 ust. 1 Konstytucji, który gwarantuje, że postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne”. Podkreślił, że uregulowanie to „łamie uznaną zasadę” *nemo iudex in causa sua*.

Argumentując czwarty zarzut skarżący podniósł, że art 107 ust. 2 u.k.s.c. w zakresie „pozbawiającym możliwości złożenia zażalenia na odrzuceniu wniosku” o zwolnienie od kosztów sądowych „jest niezgodny z art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3, art. 77 ust. 2 i art. 78 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji, ponieważ blokuje on prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przed sądem i skontrolowania podjętej decyzji procesowej przez sąd wyższej instancji (...)”. Skarżący zaznacza, że wskazany przepis jedynie formalnie gwarantuje prawo zaskarżenia orzeczenia wydanego w pierwszej instancji.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. Przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie uczyniono następujące przepisy:

– art. 117² § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (obecnie: Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zm.; dalej: k.p.c.), stanowiący:

„§ 1. W razie oddalenia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona nie może ponownie domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, powołując się na te same okoliczności, które stanowiły uzasadnienie oddalonego wniosku.

§ 2. Ponowny wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, oparty na tych samych okolicznościach, podlega odrzuceniu. Na postanowienie o odrzuceniu wniosku nie przysługuje zażalenie”;

– art. 52 § 2 k.p.c., w brzmieniu:

„§ 1. O wyłączeniu sędziego rozstrzyga sąd, w którym sprawa się toczy, a gdyby sąd ten nie mógł wydać postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów - sąd nad nim przełożony.

§ 2. Postanowienie wydaje sąd w składzie trzech sędziów zawodowych po złożeniu wyjaśnienia przez sędziego, którego wniosek dotyczy. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym”;

– art. 398²² § 2 i § 5 k.p.c., który stanowi:

„§ 1. Na orzeczenia referendarza sądowego co do istoty sprawy oraz na orzeczenia kończące postępowanie, jak również na orzeczenia, o których mowa w art. 394 § 1 pkt 1, 2, 42 i 5-9, przysługuje skarga, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Skargę rozpoznaje sąd, w którym wydano zaskarżone orzeczenie.

§ 2. W razie wniesienia skargi orzeczenie referendarza sądowego traci moc. Czynności poprzedzające wydanie zaskarżonego orzeczenia pozostają w mocy.

§ 3. Sąd rozpoznaje sprawę jako sąd pierwszej instancji, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 4. Skargę wnosi się do sądu w terminie tygodniowym od dnia doręczenia stronie postanowienia referendarza sądowego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 5. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków nie uzupełniono w terminie”;

– art. 107 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 785, ze zm.; dalej: u.k.s.c.), w myśl którego:

„1. W razie oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych strona nie może ponownie domagać się zwolnienia powołując się na te same okoliczności, które stanowiły uzasadnienie oddalonego wniosku.

2. Ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, oparty na tych samych okolicznościach, podlega odrzuceniu. Na odrzucenie wniosku nie przysługuje zażalenie”.

3. Trybunał stwierdza, że pełnomocnik skarżącego przekroczył zakres swojego umocowania w niniejszej sprawie.

Z dokumentów znajdujących się w aktach niniejszej sprawy wynika, że postanowieniem z 30 października 2019 r. (sygn. akt [...]; dalej: postanowienie Sądu Rejonowego) Sąd Rejonowy w L. (dalej: Sąd Rejonowy) przychylił się do wniosku skarżącego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej, której przedmiotem miał być art. 107 u.k.s.c. W skardze konstytucyjnej zakwestionowano tymczasem, oprócz art. 107 ust. 2 u.k.s.c., również art. 117² § 2, art. 52 § 2, art. 398²² § 2 i § 5 k.p.c. Z akt sprawy o sygn. [...] wynika, że skarżący, w odrębnych pismach procesowych, wnioskował o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej również na inne przepisy, w tym art. 48, art. 49, art. 117² § 2, art. 398²² § 1 k.p.c. Wnioski te, analogicznie do wniosku dotyczącego art. 107 u.k.s.c., co wynika z zarządzenia referendarza sądowego z Sądu Okręgowego w L. z 13 czerwca 2019 r. (sygn. akt [...]), zostały wyłączone do odrębnych postępowań.

W związku z powyższym, zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 1 grudnia 2020 r., skarżący został wezwany do doręczenia poświadczonych za zgodność z oryginałem odpisów dokumentów potwierdzających umocowanie jego pełnomocnika do zakwestionowania w skardze konstytucyjnej art. 117² § 2, art. 52 § 2, art. 398²² § 2 i § 5 k.p.c. W odpowiedzi skarżący nie przedłożył żadnego orzeczenia, które potwierdzałoby jego umocowanie do zakwestionowania w skardze przedmiotowych przepisów.

Na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 2 w związku z art. 53 ust. 2 pkt 3 u.o.t.p.TK uzasadnia to odmowę nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu w części dotyczącej art. 117² § 2, art. 52 § 2, art. 398²² § 2 i § 5 k.p.c.

4. Niezależnie od powyższego Trybunał stwierdza, że skarga została wniesiona po upływie terminu przewidzianego w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

Skarżący jako ostateczne rozstrzygnięcia w jego sprawie wskazał łącznie cztery postanowienia Sądu Okręgowego w L., tj. z: 17 stycznia 2019 r. (sygn. akt [...]); 3 kwietnia 2019 r. (sygn. akt jw.), 24 kwietnia 2019 r. (sygn. akt jw.) oraz z 13 czerwca 2019 r. (sygn. akt jw.). Orzeczenia te zostały doręczone odpowiednio: 7 lutego 2019 r., 15 kwietnia 2019 r., 9 maja 2019 r. oraz 25 czerwca 2019 r.

W związku z faktem, że pełnomocnik skarżącego był umocowany do zakwestionowania w niniejszej skardze wyłącznie art. 107 u.k.s.c., przy liczeniu terminu do wniesienia skargi

zostaną uwzględnione daty: złożenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej na przedmiotowy przepis oraz doręczenia pełnomocnikowi rozstrzygnięcia Okręgowej Rady Adwokackiej w L. (dalej: ORA) zapadłego w tej sprawie.

Przed przejściem do dalszych rozważań Trybunał przypomina, że w myśl art. 114 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.; dalej: k.c.), w przypadku terminów określonych w miesiącach, których ciągłość nie jest wymagana (dotyczy to m.in. terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej), miesiąc liczy się za dni 30. W art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK przewidziano termin trzech miesięcy na wniesienie skargi konstytucyjnej, który – zgodnie z art. 114 k.c. – odpowiada 90 dniom.

Z dokumentów dołączonych do skargi wynika, że wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu został złożony przez skarżącego 2 lipca 2019 r. Adresatem tego wniosku był Sąd Okręgowy w L., który postanowieniem z 22 lipca 2019 r. (sygn. akt [...]) stwierdził swoją niewłaściwość. W następstwie przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu, a więc sądowi, w którego okręgu znajdowało się miejsce zamieszkania skarżącego. Akta sprawy, wraz z wnioskiem skarżącego, co wynika z analizy akt sprawy o sygn. [...], zostały przekazane 12 sierpnia 2019 r. Trybunał przypomina, że – stosownie do art. 44 ust. 3 u.o.t.p.TK – złożenie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej wstrzymuje bieg terminu do jej wniesienia. Taki skutek wywołuje jednak wyłącznie wniosek złożony w sądzie rejonowym miejsca zamieszkania skarżącego, a więc w sądzie wskazanym w art. 44 ust. 2 u.o.t.p.TK. Wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu złożony w sądzie niewłaściwym, tj. w tym przypadku w Sądzie Okręgowym L., nie wywołuje powyższych skutków (zob. postanowienie z 21 marca 2013 r., sygn. SK 32/12, OTK ZU nr 3/A/2013, poz. 37). Należy podkreślić, że zawarte w art. 36 u.o.t.p.TK odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów k.p.c. nie ma wpływu na określenie skutków złożenia wniosku o pomoc z urzędu do sądu niewłaściwego. Żaden przepis k.p.c. nie reguluje tego zagadnienia w sposób ogólny, natomiast art. 369 § 3 k.p.c. dotyczy wyłącznie apelacji i nie może znaleźć zastosowania do postępowania skargowego przed Trybunałem (zob. postanowienia TK z 11 września 2014 r., sygn. Ts 96/14, OTK ZU B/2016, poz. 7 oraz z 24 lutego 2015 r., sygn. Ts 375/14, OTK ZU nr 4/B/2015, poz. 426). Oznacza to, że termin do wniesienia skargi konstytucyjnej został wstrzymany dopiero 12 sierpnia 2019 r., a więc po upływie 3 miesięcy od doręczenia skarżącemu postanowienia Sądu Okręgowego w L., tj. z: 17 stycznia 2019 r. (sygn. akt [...]); 3 kwietnia 2019 r. (sygn. akt jw.) i 24 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]). Jedynym postanowieniem, od którego doręczenia skarżącemu do złożenia przez niego wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu nie upłynęły 3 miesiące, jest postanowienie Sądu Okręgowego z 13 czerwca 2019 r. (sygn. akt jw.). Jak już wyjaśniono, zostało ono doręczone skarżącemu 25 czerwca 2019 r. Obecny pełnomocnik skarżącego, co wynika z załączonych przez niego dokumentów, otrzymał rozstrzygnięcie ORA o wyznaczeniu go pełnomocnikiem 5 grudnia 2019 r.

Termin do wniesienia skargi konstytucyjnej zaczął biec 26 czerwca 2019 r. (dzień po doręczeniu odpisu postanowienia z 13 czerwca 2019 r.), został zaś wstrzymany 12 sierpnia 2019 r. (złożenie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu), a więc po 47 dniach. Oznacza to, że do wniesienia skargi pozostało 33 dni (90 dni pomniejszone o 47 dni). Wznowienie terminu nastąpiło 5 grudnia 2019 r. (doręczenie pełnomocnikowi rozstrzygnięcia ORA), natomiast skarga została wniesiona 5 marca 2020 r., a więc po upływie 91 dni od daty wznowienia terminu. W konkluzji skarga została wniesiona łącznie po upływie 124 dni (33 dni powiększone o 91 dni). Należy przy tym zauważyć, że nawet gdyby przyjąć, iż złożenie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w Sądzie Okręgowym wstrzymało bieg terminu, to i tak należałoby uznać, że skarga została wniesiona po upływie terminu. Pomiędzy wznowieniem terminu a złożeniem skargi upłynęło bowiem 91 dni.

Na marginesie Trybunał zauważa, że termin ten został obliczony biorąc pod uwagę datę doręczenia rozstrzygnięcia ORA obecnemu pełnomocnikowi – adwokatowi A.S. Z dokumentów dołączonych do skargi konstytucyjnej wynika tymczasem, że pierwszym pełnomocnikiem do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej została wyznaczona adwokat K.D. Otrzymała ona rozstrzygnięcie ORA o wyznaczeniu jej pełnomocnikiem z urzędu przed 19 listopada 2019 r. (data wniosku o zwolnienie jej z pełnienia funkcji pełnomocnika). W orzecznictwie Trybunału brak jest jednolitego poglądu dotyczącego kwestii wpływu zmiany pełnomocnika z urzędu na bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Zgodnie z jednym z poglądów fakt ten nie ma wpływu na bieg terminu do wniesienia skargi, który zaczyna biec od daty doręczenia pierwszemu pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu rozstrzygnięcia samorządu adwokackiego/radcowskiego (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 20 listopada 2019 r., sygn. SK 6/18, OTK ZU A/2019, poz. 62). Według innego, zwolnienie przez sąd pełnomocnika z urzędu z obowiązku reprezentowania skarżącego skutkuje zawieszeniem terminu do wniesienia skargi (zob. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 19 czerwca 2013 r., sygn. Ts 168/12, OTK ZU nr 5/B/2013, poz. 490). Wyrażono również pogląd, w myśl którego termin do wniesienia skargi konstytucyjnej ulega zawieszeniu dzień po wniesieniu przez pełnomocnika z urzędu wniosku o zwolnienie go z obowiązku reprezentowania skarżącego (postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 1 grudnia 2015 r., sygn. Ts 81/15, OTK ZU nr 6/B/2015, poz. 701). W niniejszym postanowieniu, nie przesądzając przedmiotowej kwestii, wskazano, że nawet gdyby przyjąć najkorzystniejszą dla skarżącego wykładnię, to należałoby uznać, iż niniejsza skarga została wniesiona po upływie terminu.

Wskazana wyżej okoliczność, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, uzasadnia odmowę nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

5. Trybunał uznaje również, że skarżący nie usunął wszystkich braków formalnych skargi.

Skarżący wskazuje, że usunięcie braków formalnych skargi konstytucyjnej wskazanych w pkt 1, 3, 5-9 zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 7 maja 2020 r. (dalej: zarządzenie sędziego TK) nie było możliwe z powodów obiektywnych. Sąd Okręgowy w L., jak stwierdza skarżący, w związku z pandemią, na podstawie art. 173 k.p.c. – „praktycznie zawiesił postępowanie z mocy prawa” w sprawie o sygn. akt [...]. W związku z zamknięciem czytelnik akt w tym sądzie nie było więc możliwe wykonanie zarządzenia sędziego TK we wskazanym wyżej zakresie.

Trybunał, odnosząc się do powyższej argumentacji przypomina, że zgodnie z art. 15zżs ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 374, ze zm.), wprowadzonym ustawą z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568, ze zm.; dalej: ustawa o COVID-19) w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID bieg terminów procesowych i sądowych – „w innych postępowaniach prowadzonych na podstawie ustaw” – nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu na ten okres. Stan zagrożenia epidemicznego – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz. U. poz. 433, ze zm.) – wprowadzony został 13 marca 2020 r. Stan epidemii – w myśl rozporządzenia Ministra Zdrowia z 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz. U. poz. 491) – obowiązuje natomiast od 20 marca 2020 r. Tym samym od 14 marca 2020 r. należy wstrzymywać rozpoczęcie oraz zawieszać bieg terminów procesowych, w tym,

o których mowa w u.o.t.p.TK. Zgodnie z art. 46 pkt 20 ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. poz. 875, ze zm.; dalej: ustawa zmieniająca) z dniem 16 maja 2020 r. uchylony został art. 15zss ustawy o COVID-19. Ustawodawca przewidział jednak 7-dniowy termin, po którym terminy wstrzymane rozpoczynają swój bieg, zaś zawieszone – biegną dalej. W myśl art. 68 ust. 6 i 7 ustawy zmieniającej, terminy w postępowaniach, o których mowa w art. 15zss ustawy zmienianej w art. 46, których bieg nie rozpoczął się na podstawie art. 15zss ustawy o COVID-19, rozpoczynają bieg po upływie 7 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, a te, których bieg uległ zawieszeniu, biegną dalej po upływie 7 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Skoro ustawa zmieniająca weszła w życie z dniem 16 maja 2020 r., ustanie przyczyny powodującej wstrzymanie rozpoczęcia, jak i zawieszenie biegu terminów procesowych nastąpi z upływem 23 maja 2020 r. Oznacza to, że od 24 maja 2020 r. terminy, których bieg uległ zawieszeniu biegną dalej, zaś te, które wstrzymano, dopiero bieg swój rozpoczną.

Zarządzenie sędziego TK z 7 maja 2020 r. zostało doręczone skarżącemu 12 maja 2020 r. Zgodnie z wyżej przytoczonymi aktami prawnymi 7 dniowy termin na usunięcie braków formalnych skargi, o którym stanowi art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK, rozpoczął bieg dopiero 24 maja 2020 r. Oznacza to, że skarżący mógł je usunąć do 1 czerwca 2020 r. Tymczasem pismo procesowe, w którym skarżący ustosunkował się do zarządzenia sędziego TK, zostało nadane 19 maja 2020 r., a więc wówczas, gdy termin na usunięcie braków formalnych skargi konstytucyjnej jeszcze nie rozpoczął biegu. Zakładając, że faktycznie Sąd Okręgowy w L. – jak wskazuje skarżący – „praktycznie zawiesił postępowania z mocy prawa”, nie można domniemywać, że stan ten istniał również po 19 maja 2020 r.

Trybunał przypomina ponadto, że w myśl art. 36 u.o.t.p.TK, w zakresie nieuregulowanym w ustawie, do postępowania przed Trybunałem stosuje się odpowiednio przepisy k.p.c., a więc również przepisy odnoszące się do przywrócenia terminu (art. 68-172 k.p.c.). Jeżeli skarżący – bez swojej winy – nie mógł usunąć braków w terminie, mógł złożyć wniosek o jego przywrócenie (art. 168 § 1 k.p.c.). Należy się tym samym negatywnie odnieść do wniosku skarżącego o uchylenie zarządzenia sędziego TK.

Stwierdzić również należy, że wskazane przez skarżącego „praktyczne zawieszenie postępowania z mocy prawa” oraz zamknięcie czytelnego aktu Sądu Okręgowego w L. nie mogło być przeszkodą do usunięcia wszystkich braków formalnych skargi konstytucyjnej. Skarżący nie tylko został wezwany do doręczenia odpisów odpowiednich dokumentów, ale także m.in. do wskazania, które jego konstytucyjne wolności lub prawa, wynikające z przywołanych we wniesionej skardze przepisów Konstytucji, zostały naruszone przez zaskarżone przepisy oraz dokładne określenie sposobu ich naruszenia, jak również do uzasadnienia zarzutów niekonstytucyjności kwestionowanych przepisów z powołaniem argumentów na ich poparcie. Trudno uznać, aby do usunięcia przedmiotowych braków potrzebny był dostęp do akt sprawy, w szczególności, że skarżący dysponował większością orzeczeń wydanych w jego sprawie.

Wskazane wyżej okoliczności, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK, uzasadniają odmowę nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

W związku z powyższym Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na niniejsze postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.